

Fjellkonferansen 2008 – Lillehammer 02.12.08

Hva forbinder jeg med fjellet?

Hva skal til for å styrke fjellkommunene?

Og hva er egentlig fjellpolitikk?

Fjellet

- et sted for å oppleve stillhet og ro
- friplass fra dagliglivets mas og støy
- beholde områder uten motorferdsel og inngrep
- en ressurs for framtidige generasjoner

Mangfoldet

– fra viddelandskapet på Hardangervidda og Finnmarksvidda

– til det alpine landskapet i for eksempel Jotunheimen og Trollheimen

I nord og i vest kan fjellet begynne helt nede i fjæra.

Vi har fjellandskap etter bare noen få meter opp fra sjøen.

Mens fjellområdene i sør finnes i innlandet,

der en gradvis beveger seg fra lavland, opp gjennom dalene og liene,

og etter hvert kommer helt opp der mot det alpine landskapet,

villreinens og fjellrevens rike.

Rekreasjon og ressurser.

Allemannsretten, jakt og fiske.

Tradisjon å høste fra fjellet.

Setring og beitebruk,

Jakt- og fiskebuer -> hytter -> fritidsboliger

Arbeidet med ny naturmangfoldlov nærmer seg sluttfasen.

Ny motorferdsellov

Motorferdsel gir stor ekstrabelastning på naturen

Opplevelsen av norsk natur endres vesentlig

Stort press på fjerntliggende urørte naturområder

Viktig å få en lov som tar vare på kvalitetene

Mulighet for å oppleve stillhet og ro er en ressurs for distriktene

Stor skepsis til rekreasjonskjøring

Næringsutvikling med basis i naturopplevelser vil svekkes om motorferdselen økes vesentlig

Kan også ødelegge næringsgrunnlaget for leiekjørere

Fjellreven er i Norge, utenom Svalbard, klassifisert som *kritisk truet*.

Regjeringen arbeider for å hindre at fjellreven blir borte fra den norske fjellnaturen.

Avsatt om lag 5,9 mill kroner til formålet i år

Handlingsplan for fjellrev ble utarbeidet i 2003.

Avlsprosjektet og Finnmarksprosjektet er to sentrale prosjekt som er i gang.

Avlsprosjektet

Avlsstasjonen ligger på Sæterfjellet i Oppdal kommune.

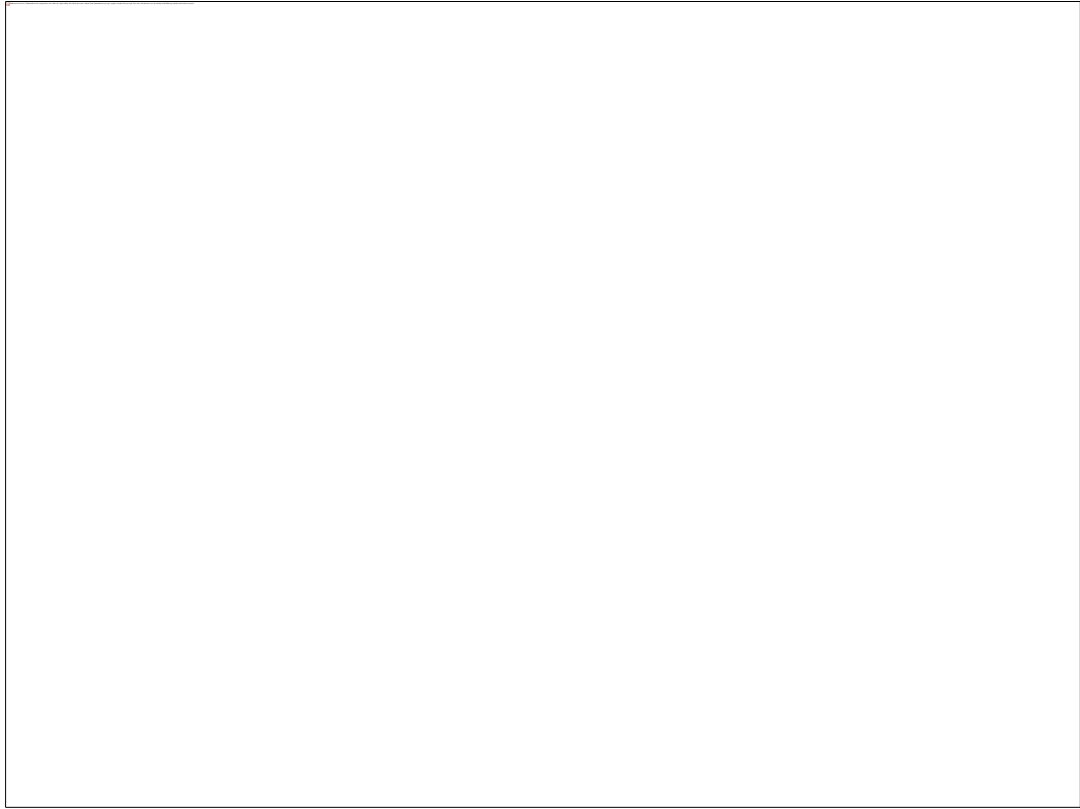
Fjellrev har ynglet i avlsstasjonen både i 2006, 2007 og 2008.

Utsettinger av valper i naturen:

I 2006 ble 2 valper satt ut i Saltdal kommune.

I 2007 ble 15 valper satt ut i Oppdal kommune.

I 2008 er det satt ut 28 valper i Rana, Tydal, Oppdal og Lesja kommuner.

Sylane 2008

Fylkesdelplaner for villreinområdene

Fylkesdelplaner for villreinområdene – bruk og vern

Skal forene lokale mål om næringsutvikling med
internasjonale forpliktelser
og nasjonale mål om sikring av villreinens leveområder

Kjenn utvillreir langt fastersone i Dovre kommune!

Villrein som du ser avbildet på dette kortet er en artsart for Norge, det vil si at vi har en stor andel av den europeiske bestanden. Villreinen har beverendole i din kommune. Takk for innsatsen for å bevare naturmangfoldet i kommunen din så langt.

Wildein mitter plaste- og dyremater raskere enn noen gang. Rundt 2000 arter står i fare for å forsvinne fra nordt Norge. Blant annet fordi vi ødelegger leveområdene deres. Norge har som mål å stanse tapet av naturens mangfold innen 2020. Å bevare arter og naturtyper er ikke en jobb jeg kan gjøre alone – jeg trenger din og kommunens hjelp for å nå målet.

I den forbindelse har jeg søkt en art for hver kommune som jeg håper dere vil være spesielt opptatte av. Anter jeg har søkt kan du som eksempl på kommunens naturmangfold. Det er en ansvarstast for det rike naturmangfoldet vi nå stå sammen om for å bevare.

På www.dovreut.no/kommuneneater finner du mer informasjon om din kommunes spesielle art, og tips om hvordan den kan ta vare på den.

Hed vennlig hilsen

 Erik Sævi
 Miljø- og utviklingsminister

Villreine (Rangifer tarandus)
 Villreine er en artsart for Norge. Vi har rundt 30 000 villreine i landet på 25 lokaliteter i Nord-Norge, mellom andre i denne kommunen av art. og trenger flere ansatte som det vurderer naturen gjennom bestanden. Den største trusselen er at arealene reduseres.

Villreine

Postkortaksjon

Dovre ansvar for villreine

Viktig å ta vare på reinen.

Reinen følger fortsatt gamle trekk som veidefolk visste å utnytte i sin fangst

Foto: Kari Sveen

Villreine

Postkortaksjonen. Dovre fikk ansvar for villreine, som Norge har et internasjonalt ansvar for å bevare.

Viktig å ta vare på reinen.

Reinen følger fortsatt gamle trekk som veidefolket visste å utnytte sine sinnrike fangstsystemer.

Fangstsystemene fortsatt ligger intakte i mange områder.

De kan danne grunnlag for opplevelse og verdiskaping i distriktene.

Norsk villreinsenter

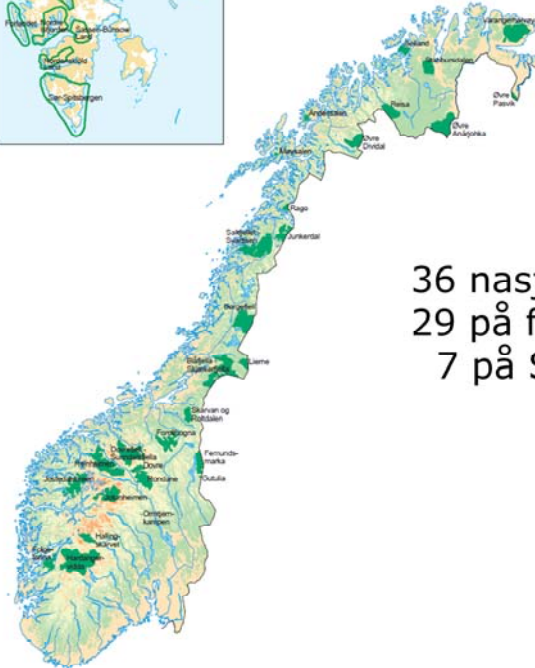
Villreinutstillinga på Skinnarbu

- stor lokal oppslutning
- samarbeidsvilje og engasjement som gjør at disse planene kan realiseres
- det er viktig at besøkende får en helhetlig forståelse av hva som påvirker villreinen og villreinstammens mulighet til å overleve på lang sikt.

Nasjonalparksentra som kompetansearbeidsplasser i distriktene

Nasjonalparkene

36 nasjonalparker,
29 på fastlandet
7 på Svalbard

Kilde: Direktoratet for naturforvaltning

Nasjonalparkplanen

Det gjenstår 16 områder i nasjonalparkplanen.

14 er nye nasjonalparker og landskapsvernområder, 2 er utvidelser av eksisterende områder.

Omtrent 14,3 prosent av Norges fastlandsareal er vernet etter naturvernloven.

Det finnes klart mest verneareal i fjellet

Nasjonalparkene dekker litt over 8 prosent av arealet på det norske fastlandet.

De utgjør "indrefiletene" i norsk natur.

Status som nasjonalpark er et kvalitetsstempel

Stortinget behandlet nasjonalparkplanen i 1993. Denne planen er vi i ferd med å slutføre nå. Vi tar sikte på at den blir gjennomført som planlagt i 2010.

Vern betyr ikke at områder ikke skal brukes eller skal være utilgjengelige for besøkende eller fastboende. Bl.a. reiselivsnæringen kan bruke naturområdene til verdiskaping og vekst.

Men bruken må skje på naturens premisser.

Verdiskapingsprogram kulturminner

Kulturminner og kulturmiljøer må i større grad tas i bruk for å utvikle levende lokalsamfunn og være ressurser for verdiskaping i næringslivet.

Dette er nedfelt i stortingsmeldingen "Leve med kulturminner" fra 2005.

Miljøverndepartementet og Riksantikvaren startet derfor opp et verdiskapingsprogram i 2006.

Kulturminneåret 2009.

Bildet: Geirangerfjorden – Verdensarvområde Vestlandske fjorder.

Verdiskapingsprogram for naturarven. Samarbeid med Kommunal og regionaldepartementet. Oppstart 10 millioner i 2009 - vil vare til 2013.

Formål: øke verdien av verneområder og andre naturområder med spesielle kvaliteter

Innhold:

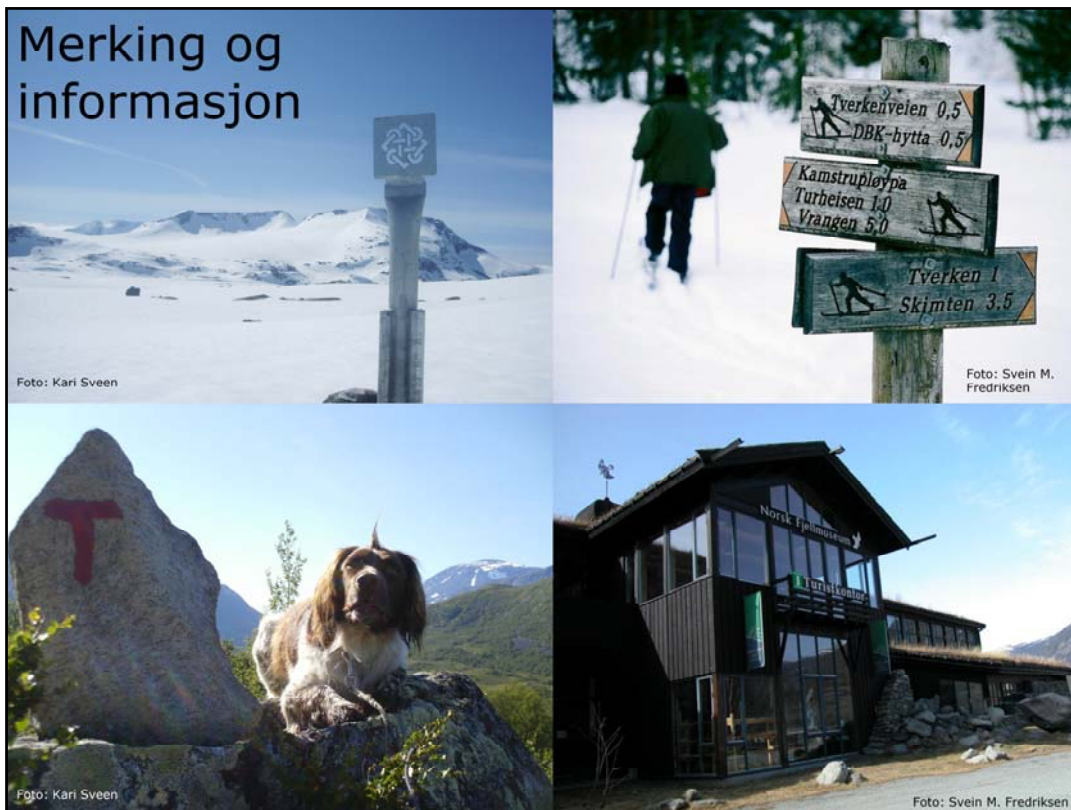
Skjøtsel og tiltak for å ta vare på naturkvaliteter. Tilrettelegging slik at folk kan oppleve områdene.

Samordning av virkemidler over sektorgrenser og stimulere til samarbeid mellom viktige aktører.

Formidle kunnskap og erfaringer

Omfatte områder vernet etter naturvernloven med randområder og andre områder med særlige kvaliteter

- verdensarvområder
- regionale natur- og kulturparker
- områder som er under vurdering for vern.

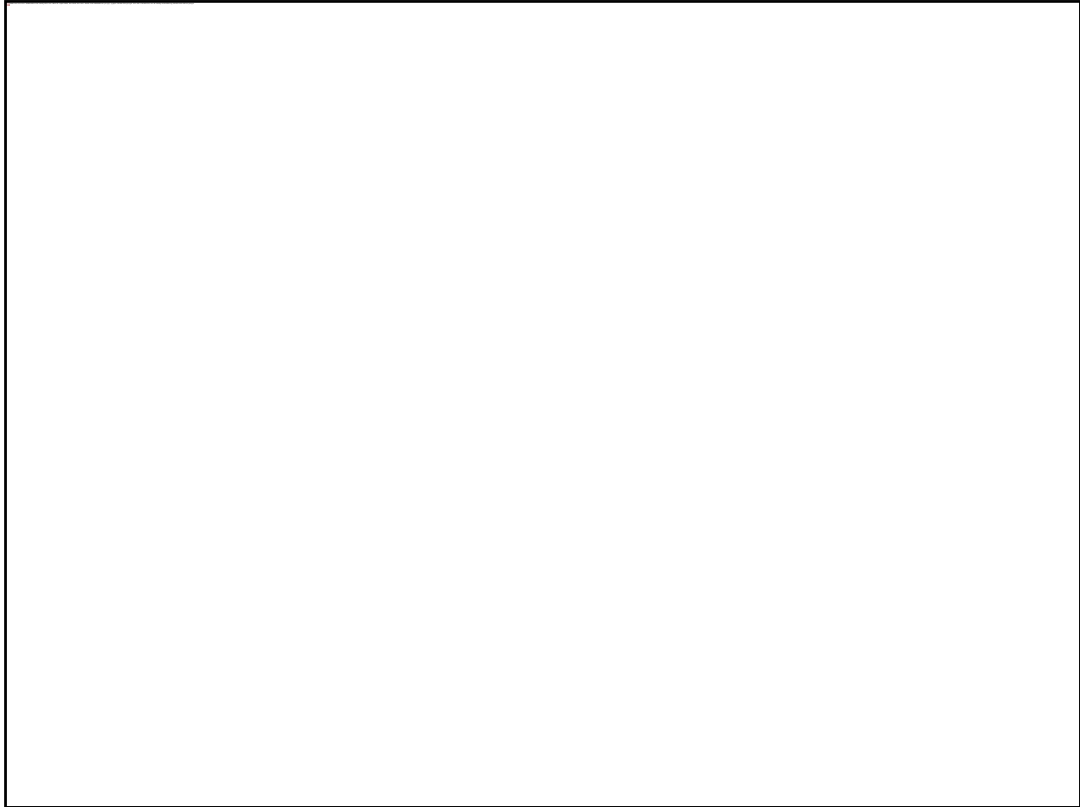
Styrka forvaltning av verneområdene

Regjeringen vil styrke alle sider av vernearbeidet. Budsjettet økes med i alt 140 millioner kroner til disse formålene i 2009.

Merking og tilrettelegging

Informasjon

Nasjonale turistveier

Bruk og vern

- en del områder tåler bruk mer enn andre
- differensiert forvaltning viktig!

For eksempel Jotunheimen er en brukspark, der friluftslivet står sentralt.

I forvaltninga av Reinheimen er det å ta vare på villreinen og andre naturverdier sentralt.

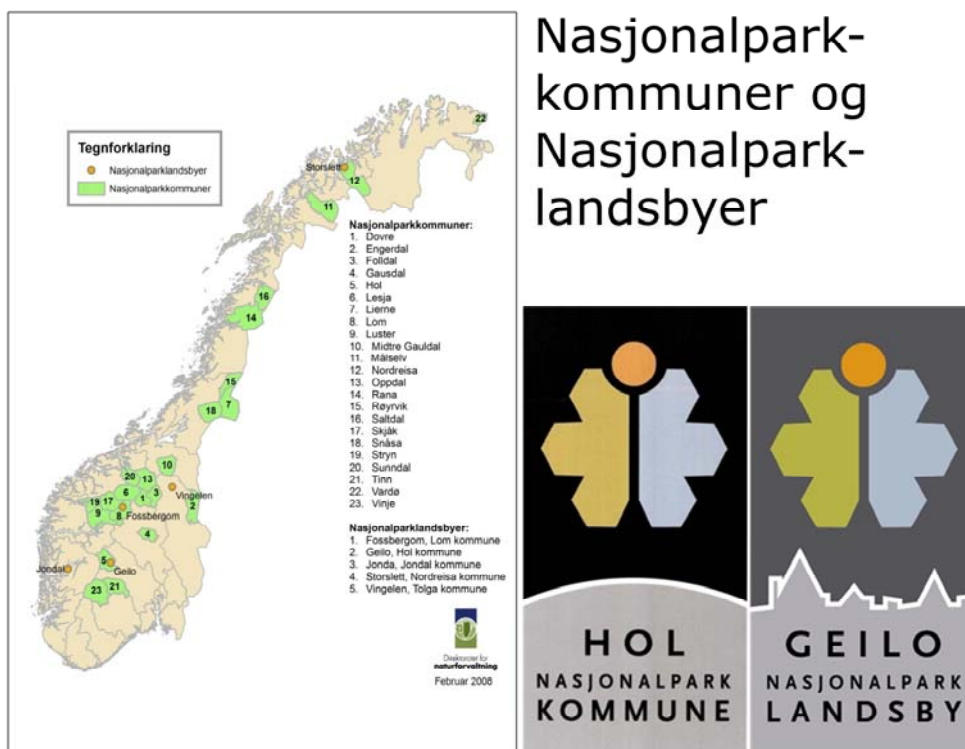
Overordnet mål for forvaltningen av verneområdene: verneverdiene skal ikke svekkes.

Forvaltningen skal være i tråd med verneforskriftene og andre nasjonale krav og føringer.

Forsøkene med lokal medvirkning i forvaltningen av store verneområder er evaluert: Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane, Blåfjella – Skjækerfjella, Forollhogna og Dovrefjell – Sunndalsfjella.

DN har oversendt sin tilråding til MD, på bakgrunn av evalueringen og oppsummering av erfaringer fra forvaltningen av mindre verneområder som har fått delegert forvaltningsmyndighet etter frivillige avtaler. Departementet skal nå foreta grundig vurdering av direktoratets tilråding.

MDs anbefaling om hvilke forvaltningsregimer det bør legges opp til i framtiden, skal legges fram for Stortinget. Vi må finne fram til forvaltningsmodeller som både sikrer at verneverdiene ivaretas på en god måte og samtidig bidrar til lokal forankring av verneområdene.

Prosjekt for å styrke verdiskapingen i kommuner og lokalsamfunn med utgangspunkt i nasjonalparkenes verdi som kvalitetsstempel på villmarksnatur.

Reiselivskonferansen i februar 2008. 23 kommuner fikk status som nasjonalparkkommuner.

Hovedkriteriet for tildeling av status som nasjonalparkkommune, er at kommunen skal ha nasjonalparkareal på minimum 30 % av kommunearealet, 300 km² eller en hel nasjonalpark innenfor sine grenser.

Nasjonalparkkommunene og nasjonalparklandsbyene får benytte en varemerkebeskyttet logo som bevis på sin status.

Denne kan benyttes i markedsføringen av områdene.

Nasjonalparklandsbyene

MD lanserte tidligere i år en satsing på utvikling av nasjonalparklandsbyer.

Formålet er å prøve ut mulighetene som ligger i koblingen mellom natur, reiseliv og stedsutvikling.

Det er lagt vekt på at tilreisende skal føle at de kommer til et livskraftig samfunn som har en naturlig kontakt og beliggenhet til nasjonalparken.

De fem stedene som har fått tildelt status som nasjonalparklandsbyer er Fossbergom i Lom kommune, Geilo i Hol kommune, Jondal i Jondal kommune, Storslett i Nordreisa kommune og Vingelen i Tolga kommune.

De fem landsbyene har søkt MD om midler til et pilotprosjekt. De ønsker å klargjøre begrepet nasjonalparklandsby og hvordan de i praksis skal møte de forventninger som utnevnelsen har skapt.

Jeg er glad for at jeg i dag kan annonsere at Innovasjon Norge og MD i samarbeid vil skyte inn 1. 275 millioner kroner til dette arbeidet, som vil vare ut neste år.

Nettportal for stedsutvikling

MD har hatt stedsutvikling som et viktig satsingsområde siden tidlig på 90-tallet. Vi har brukt betydelige ressurser på utviklingsprogram, faglig veiledning, konferanser og nettverksarbeid. God og langsiktig planlegging er en forutsetning for å skape miljøvennlige og attraktive steder.

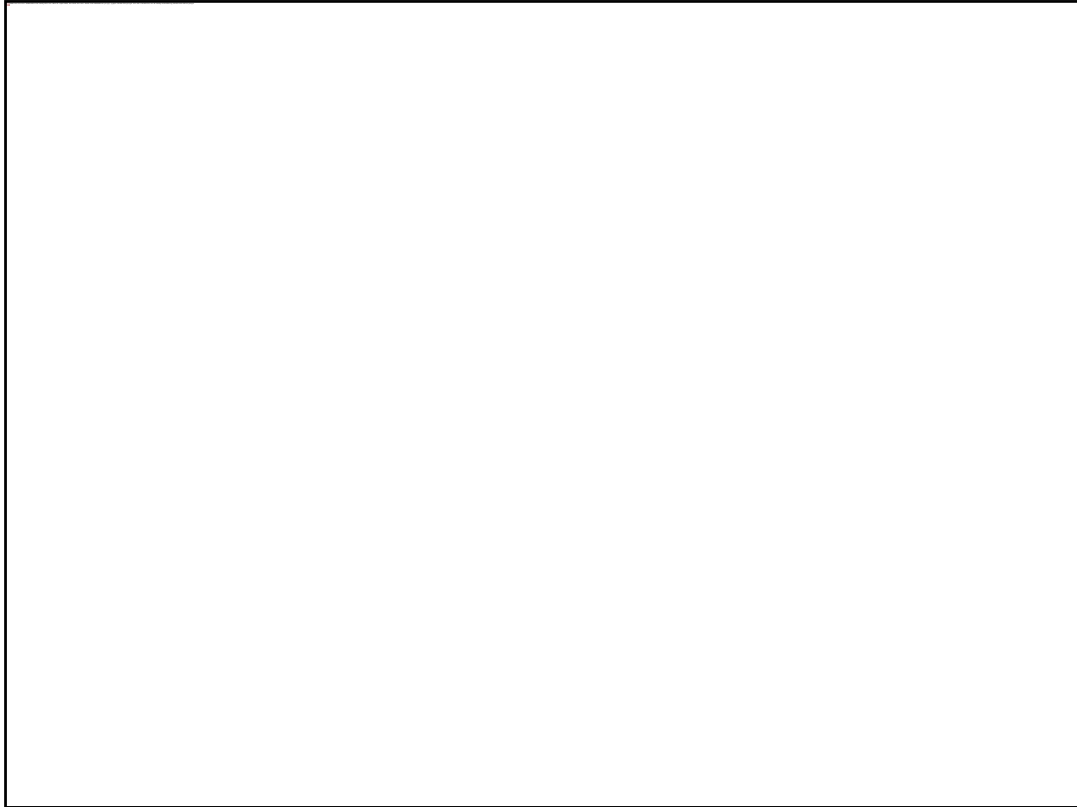
Lansering: Nettportal for stedsutvikling

Som et ledd i MDs satsing på stedsutvikling, har jeg i dag den glede å lansere vår nye nettportal for stedsutvikling på Regjeringen.no med direkte link: www.stedsutvikling.no.

Her vil dere finne ideer, gode eksempler og faglig støtte for det praktiske arbeidet i kommunene.

Portalen er utviklet i samarbeid med KRD, Statens Vegvesen, Husbanken, Riksantikvaren, Norsk Form og fylkeskommunene.

Vi håper den vil bli et nyttig redskap for dere!

Stedsutvikling aktuelt tema også for andre steder enn i nasjonalparklandsbyene

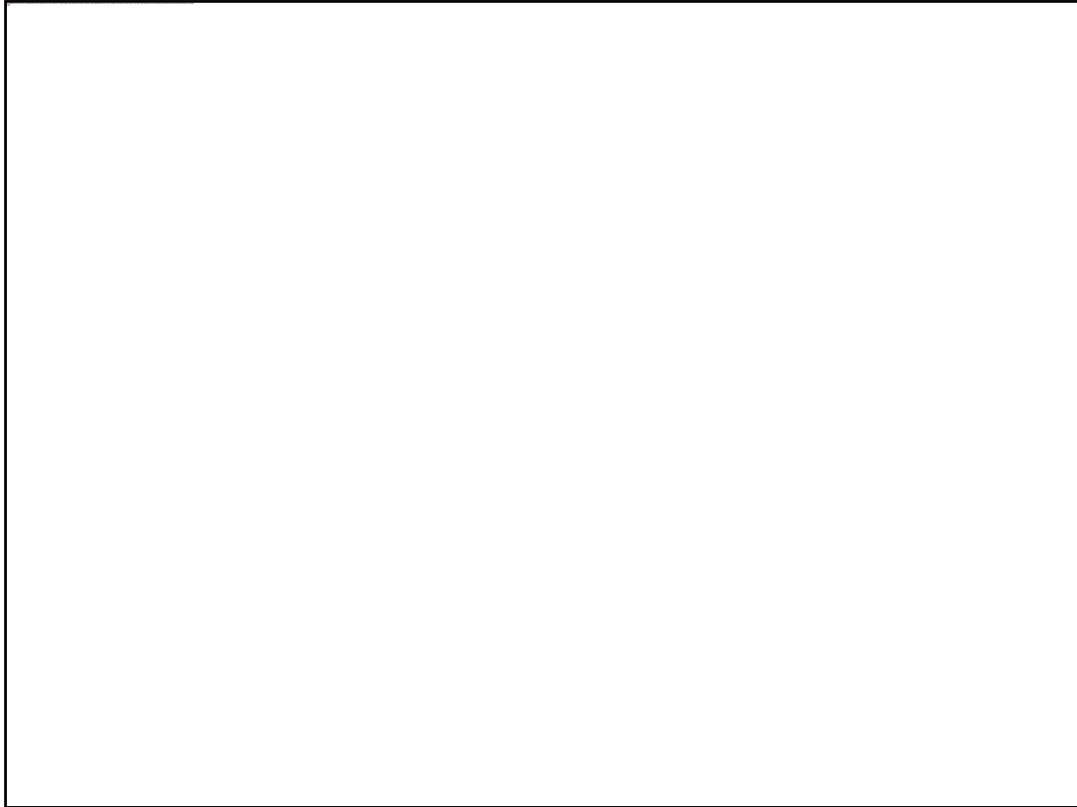
Natur- og kulturarven i og rundt stedene er viktig for folks identitet, historie og tilhørighet - og for å skape særegenhet.

Kommunene bør derfor bruke naturen aktivt i stedsutviklingen, slik at det blir en sammenheng og en helhet i forholdet mellom sted og natur.

Et eksempel på dette er Gildeskål kommune i Nordland. De lot naturen i området rundt reflekteres gjennom gatemøbler (laget av lokal trebedrift med utforming knyttet til naturen rundt), miljøgaten (med sterk bruk av lokal stein) og torget (utformet med nordlandsgranitt som klippfisk til tørk).

Telemarksforskning har nylig uttalt at "Kampen om å utvikle og opprettholde arbeidsplasser er i ferd med å bli byttet ut med kampen om arbeidskraften." (økonomiske nedgangstider kan endre dette..)

Vernområdene utgjør bare ca. 15 % av arealene. Det viktigste er faktisk hva vi gjør utenom verneområdene.

Kommuneplanlegging for livskraftige lokalsamfunn

Ikke nok med arbeidsplasser for å få folk til å bosette seg – attraktive bosteder viktig.

God planlegging en forutsetning.

Stedsutvikling er viktig for å sikre en bærekraftig arealbruk.

For å utvikle et lokalsamfunn uten å gå inn i sårbar natur, er det viktig å samle utbyggingsvirksomhet til utvalgte steder, bla i randsonene av verneområdene.

Dette kan for eksempel være hytteområder, overnattingssteder, butikker, servicesentre med mer.

Ny plan- og bygningslov

Planlegg det du har behov for, men lag ikke mer omfattende plan enn du trenger!

Ny Plan og bygningslov. Vedtatt 2008. Vil etter planen tre i kraft 1. juli 2009.

Gir kommunene mer fleksible muligheter, bedre tilpassa den store variasjonen mellom norske kommuner.

Kommunal planstrategi

- skal utarbeides første året i kommunestyreperioden
- en arena for politisk engasjement med mulighet for å trekke de overordna rammene for utvikling

Planlegg det du har behov for, men ikke mer omfattende plan enn du trenger!

Planlegging for bærekraftig utvikling

Vår generasjon har tatt i bruk store areal- og naturressurser i forhold til generasjonene før – videre bruk må settes i et langsiktig perspektiv.

Verdiskaping må være mer enn hyttebygging!

Unngå å sage over greina en sitter på; negative konsekvenser for lokalsamfunnene dersom for eksempel hytteområdene ikke lenger oppleves som attraktive pga for sterk utbygging, slik at bruken av de enkelte hyttene går ned

Fjellkommuner og hyttepolitikk – en diskusjon som engasjerer mange.

Fjellkommunene har utfordringer, men også store muligheter!

Her ligger verdier som vil bli mer og mer etterspurt – fordi de er mangelvare i mange land: urørt natur og attraktive kulturlandskaper som kilde til rekreasjon og opplevelse.

Distriktene representerer også

- Trygge bosteder der folk tar vare på hverandre
- Aktive lokalsamfunn med engasjement og dugnadsånd

Dette er kvaliteter som jeg håper og tror at fjellkommunene vil evne å utvikle videre, gjennom nettverk og samarbeid for videre satsing på bærekraftig næringsutvikling

Heidi Sørensen og Kristin Halvorsen på avlsstasjonen for fjellrev i Oppdal